

Pavle
Zidar

Krompir

- I Ona sadi zdaj krompir
tam pod Stolom na jalovini,
večer je in še ga sadi,
svita se že in še je na njivi.

Čudna je v tihi, sivi
koži jutra,
v rokah ima koso
z rezilom iz mojih spominov.

V hipu naslutim, da sem njen
zadnji gomolj
in da pome prihaja,

posadila me bo v tople
zemeljske nedri,
kjer vse spet nastaja.

- II Sliši se, kako odlaga
seme – belo kal,

bosa drobi korake,
za njo se vije kopast val.

Nekakšen skupen grob
krompirjastih tisočev,
ki bodo ozeleneli in dali
od sebe deset in deset tisoče.

Med njimi bom tudi jaz,
čisto droben, bel,
nekdo me bo pobral

in v košek del,
sadež je zgoščeni čas,
je sončna zel.

III To pot pa mi ne bo pisala,
čeprav bo nekaj dni prosta.
Šla bo na planšarije,
kjer je mesečni teden.

Hoče se napasti bogve česa.
Nekega nevidnega nakita,
ki sije ob poteh,
morda rose ali šuma dne,
ki dehti pregret iz smrečja.
Ali kake svoje skrite
misli na kaj.

Ženska je in se mora pritajiti;
ona mora čisto drugače
loviti.

IV Saj razumem to, kajne?
A tam bo stopila v plitvo
vodno oko,
ker to so zadnji metri

filmskega traku,
 ki še teče, teče
 in snema nebo,
 ptičje klice v njem,

tipanje žarkov . . .
 To je čista ljubezen
 do vsega

iz zornega kota snemanja
 in do tega, kar sem jaz,
 in ona skupaj z mano.

V Ne, ne . . . Preveč je rekla.

Hotela je
 čisto nekaj drugega.
 Ah, kako zbeže besede,

ne dobiš jih več nazaj,
 prej denar, prej zgubljeni korak,
 ki ga je naredila davno, davno –
 besede pa se res ne vrnejo več.

Res ni mislila, kakor je rekla:
 ona skupaj z mano.
 Saj je poročena

in ima listine;
 naj ji oprostim,
 ona je – žena.

VI Sem razumel tisto o ženi?

Ki je dobra in zvesta?
 Ne, to tudi ona ni.
 Nič na zemlji ni dobro

ne zvesto, še senca lastna
te zapusti
in se ne vrne,
zavrže te mož in

žena se otrese moža,
potihoma sredi noči
odide v mislih,

v mislih, ki so dejanja,
in potem strmiš v odsotnost
sebe, strmeč v sebe.

VII To niso sanje, da sadi
krompir
da je sredi prašne zemlje bosa
in da je nad njo žareč večer,

iz katerega izletavajo
čebele naproti,
drobne, črne, živčne pike . . .
V bradi na panju potem zapojó.

Ali slišim
njihov šum dišeči?
Vidim njo, naslonjeno na motiko,

ko se nasmiha, kakor vse ženske,
zame nevidni,
a zanjo vidni sreči?

VIII A preden je odšla saditi
krompir tja gor k mami,
je bila tu, pri zalivu svetega Jerneja,
kjer umirajo soline,

deset stoletij stare;
sivi saten ila se je bleščal
z dna kavedinov,
otožno sivi, kakor golob.

In vse je bilo odeto v molk,
brinje, fazani
v osrčju pinij – morje.

Napolnil jo je vdih,
a preglasno srce
ji je pognalo na lica pivnik iz krvi.

IX Potem sva še obiskala
pokopališče sredi Istre,
bilo je bukolično,
a sredi cipres, v senčnem plesu

dopoldanskih ur.
Tam je spal neki Anton
in Bepa ter drugi,
na vršičku gloga pa je slavček pel.

Petje ga je pozibavalo, ne veter,
ona pa je molče stopala
in mislila na krompir,

ki so ga že pripravljali
za vkop...
Nehote je stopila na grob.

X Naglo je izstopila, rekoč:
zdaj vem, zakaj nočete od tu.
Ne nočem, ne morem,
sem ji odvrnil...

Tu so me triinosemdesetega
in štiriinosemdesetega hoteli . . .
Vselej me hočejo,
kjerkoli sem.

Pod Stolom – če sem tam,
na Dolenjskem, ob Nadiži.
Celo v Bilčovsu triinšestdesetega.

Pogledala me je resno
in žalost svetlega pogleda
so ji izpili kamniti križi.

IX Tulipani so krvaveli,
polni sončne krvi,
enako so na gori Tabor,
na šipah, pelikani živeli.

Izstopila sva ven, na stezo,
in zaprla železne dveri,
predirno so zaškrípale
in prebudile mrtve . . .

Antona, Bepo, celo Sergio je vstal
in hodil za nama,
kakor da greva v Emavs

in sva eden, ne dva
iz večnega spanja poklicana.
To je neopisljiva tesnoba.

XII Zdaj krompir že dozoreva,
a zaliv svetega Jerneja
pa preplavlja plima . . .
Sedim na obali in poslušam

– prisluškujem tišini,
ki je kot zatega pasu,
vse ožja in ožja,
razrahljan sem od miru,

misli svoje sejem
na blizu in na daleč...
O Itaka rodna,

moja Istra mrčava,
po tēbi toliko ženskih
skrivnosti tava, tava!

XIII Kakor maternica si,
polna zvokov svetlobe.
Ali kot torbica njena,
nabita od drobnih reči...

Ona tačas nekje spi,
sanjajoč očeta,
ki prihaja z one strani
in mi podaja roko...

Drugače je živ, kot je bil
nekoč – vse ve
in vidi na konec,

kamor midva šele prideva;
sedi pri mizi v neki sobi,
ki je večja od njene doma.